

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 26.10.2015

Vår ref.: 15/05770
Deres ref.: 15/2545

Saksbehandler: Ingrid Jacobsen

Høring - revisjon av forskningsetikkloven

Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) viser til brev av 09.07.2015 vedrørende revisjon av forskningsetikkloven.

Høringen ble sendt ut til alle fakultet og senter ved HiOA for uttalelse.

HiOA mener at det er gjort et godt arbeid og levert en utførlig og grundig utredning med godt underbygde forslag til endringer. Det er særlig viktig å få lovregulert forskernes og institusjonenes forskningsetiske ansvar for å få økt fokus på dette området og for å gi institusjonene et verktøy til å støtte opp om arbeidet for god forskningsetikk. HiOA viser i denne sammenhengen til høringsnotatet side 7, andre avsnitt, der det pekes på flere faktorer som gir grunn til økt oppmerksomhet om behovet for god kunnskap om forskningsetiske rutiner, som for eksempel økt konkurranse om forskningsmidler, publiseringspress og korte tidshorisonter. Lovforslaget impliserer at institusjonene må følge opp forskningsetiske saker mer systematisk enn tidligere. HiOA har allerede en del tiltak på plass, som blant annet forskningsetisk utvalg, men det vil også være behov for flere tiltak, både sentralt ved HiOA og på fakultetsnivå.

I dette høringssvaret vil HiOA spesielt fremheve enkelte paragrafer som vil sikre god saksbehandling internt i både offentlig og private forskningsinstitusjoner.

HiOA støtter presiseringen av forskeres forskningsetiske ansvar og aktsomhetsplikt som fremmes i § 3 første ledd. Det vil forhåpentligvis øke forskernes bevissthet om hva som er uredelighet og på den måten bidra til å forebygge uredelighet. En harmonisering av regelverkene som gjelder for forskere og studenter, slik at aktsomhetskravet for forskere vil tilsvare aktsomhetskravet man opererer med ved fusk i universitets- og høgskoleloven, ser HiOA på som positivt. Det forutsetter at forsker har fått tilbud om

Prorektor for forskning og utvikling, Avdeling for forskning og utvikling, Seksjon for FOU
Høgskolen i Oslo og Akershus

Postadresse: Pb. 4 St. Olavs plass, 0130 OSLO

Besøksadresse: Pilestredet 46, Telefon: 60 23 50 00, e-post: post@hioa.no, www.hioa.no

opplæring i og informasjon om anerkjente etiske normer. Loven vil anses like hensiktsmessig for alle typer forskere, da kravene til den enkelte forsker vil være avhengig av nivået forskeren ligger på. Det innebærer at det vil stilles strengere krav til en erfaren professor enn en nyutdannet forsker. Dette krever at institusjonene må reflektere over om deler av regelverket bør forenkles noe for at også studenter skal kunne sette seg inn i gjeldende regler og normer. Institusjonene må i den forbindelse også vurdere hvor mye studentene har behov for å vite.

HiOA støtter presiseringen i § 3 andre ledd av forskningsinstitusjonenes forskningsetiske ansvar overfor både kandidater (studenter, ph.d-kandidater) og ansatte. Dette tydeliggjør ansvaret og vil bidra til å heve statusen til og kvaliteten på det forskningsetiske arbeidet. Det er også veldig nyttig at ansvar for oppfølging blir konkretisert i bestemmelsen ved en opplisting i punktene a-e. Institusjonene kan da lettere sjekke ut hva man må arbeide med å få på plass for å innfri sin forpliktelse i henhold til forskningsetikkloven. Fakultetene har et spesielt ansvar i forhold til punkt a) «nødvendig opplæring av kandidater og ansatte i anerkjent etiske normer» og punkt b) «at alle som utfører eller deltar i forskningen er kjent med anerkjente etiske normer». HiOA synes også det er bra at bestemmelsen gir rom for at det settes ulike krav til ulike institusjoner, alt etter hvilke fagområder som ligger innenfor institusjonen og hvilken kompetanse forskerne på institusjonen har.

Forskningsinstitusjonene har ansvar for å behandle forskningsetiske saker på en selvstendig, forsvarlig og etterrettelig måte. Det er samtidig et klart behov for at Granskingsutvalget har en tydeligere rolle som veileder overfor forskningsinstitusjonene ved saksbehandling av denne type saker, samt at Granskingsutvalget fortsatt kan ta over saker som institusjonen anser for vanskelige eller saker Granskingsutvalget ønsker å ta opp på nytt av ulike grunner. En plikt for institusjonene til å orientere Granskingsutvalget om forskningsetiske saker er en forutsetning her. HiOA støtter derfor § 6 *alternativ 1*, forslaget om at Granskingsutvalget ikke kan være klageinstans. HiOA kan også se behovet for Granskingsutvalget som en klageinstans, men behovet for å ha Granskingsutvalget som en veileder veier tyngre. Rettssikkerheten til den som er mistenkt for uredelighet er ivaretatt ved at saken kan bringes inn for Sivilombudsmannen og de alminnelige domstoler, samt at en sak som også behandles av Granskingsutvalget i realiteten behandles i to instanser.

HiOA stiller seg også positiv til en lovhjemmel som gir lokalt utvalg muligheten til å tilrå tilbaketrekking eller korreksjoner av publiserte arbeider, selv om forskeren ikke anses å ha opptrådt vitenskapelig uredelig. Vurderingen skjer da kun på objektivt/faglig grunnlag, og tar ikke hensyn til subjektiv skyld.

HiOA støtter forslaget om at leder av Granskingsutvalget fortsatt skal være jurist, men at krav om dommererfaring faller bort. Dette er ikke en domstol og det skal ikke fattes enkeltvedtak som kan påklages videre. Det er imidlertid viktig at leder er en jurist, da det er mye regelverk som skal håndteres.

HiOA støtter forslag om å gi enhver en rett til å skriftlig melde inn en sak om mulig brudd på anerkjente etiske normer. HiOA støtter også anmelders rett til å være anonym som foreslått i § 7, og at lokalt organ som mottar klagen kan bestemme at anmelder som oppgir sin identitet skal være anonym. Det er imidlertid viktig at dette ikke blir fast praksis, men at klager skal ha gode grunner for å ville være anonym. Anonymiteten kan gjøre det problematisk for motpartens mulighet til å imøtegå kritikken. Muligheten til å være anonym stiller krav til at det etableres rutiner rundt vurdering av anonymitetskrav og at de som skal gjøre vurderingen har tilstrekkelig kompetanse.

HiOA mener at det er viktig at det er utsatt offentlighet i denne type saker, slik det er foreslått i §8. Enhver som møter en påstand om brudd på forskningsetiske normer skal være trygg på at institusjonen

ikke åpner for innsyn før sakene er ferdigbehandlet. Det vil også skape større trygghet for den som ønsker å melde inn en sak. I tillegg kan det virke forstyrrende på prosessen ved behandling av forskningsetiske saker og de hensyn som bør tas i forhold til denne, dersom opplysninger og vurderinger gjøres kjent før endelig vurdering er foretatt.

Vennlig hilsen

Curt Rice
rektor

Morten Irgens
prorektor for forskning og utvikling

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ingen håndskrevne signaturer